

Ervaringen met een paartje Boa constrictor als huisdier

16. De jachtfase (1)

Boa op stap

A.A. Verveen
Poelwaai 3
2162 HA Lisse
www.verveen.eu
Foto's van de auteur

Boa constrictor is vooral actief tijdens de jachtfase (titelfoto). Deze fase is daarom het meest geschikt om het gedrag van deze dieren te weten te komen en om de specifieke algemene zowel als individuele karaktertrekken van de verschillende boa's te leren kennen.

In dit artikel komen hun leven in bomen aan de orde, hun gedrag na eventuele ontsnapping en ten slotte hun karaktertrekken.

De jachtfase is ook de beste tijd om deze dieren te hanteren. Tijdens de vertering en de vervelling kunnen zij beter niet in handen worden genomen afgezien van het dagelijkse aanrakingsritueel om de slang aan de mens gewend te houden.

Vanwege hun verschillende karakters gaf ik de boa's namen om hen van elkaar te onderscheiden. In deze artikelen zal ik hen echter benoemen door middel van de geslachtsaanduiding (F: female, vrouw; M: male, man) en het volgnummer van aankoop of geboorte.

Op stap (titelfoto)

De jachtfase begint wanneer de verteringsfase en/of de vervellingfase door middel van het legen van darm en blaas is afgesloten (VERVEEN, 2011). De boa gaat dan op zoek naar een prooi (of een partner).

Boa constrictor is een bedreven hinderlaagjager en behept met een in onze ogen eindeloos geduld. In het wild krijgen hinderlaagjagers maar zelden een goed maal te pakken, ongeveer één keer per twee maanden (SECOR & DIAMOND, 2000, SECOR, 2001).

Ofschoon het patroon van de jacht bij slangen en hagedissen in wezen plastisch is en dus tussen actieve jacht en hinderlaagjacht kan variëren (ZUG e.a., 2001, p. 249) is de hele fysiologie van deze dieren ingesteld op de aanwezigheid van lange

“hongerperiodes” tussen maaltijden (SECOR 2001, fig. 1 op p. 571; zie ook VERVEEN, 2001b, 2002, 2003).

Ik voer mijn boa's daarom eens per zes tot acht weken. Nu is dit niet alleen qua energieverbruik gunstig voor deze slangen (SECOR, l.c.; Secor & DIAMOND, l.c.). Het stelt de boa's ook in de gelegenheid hun jachtgedrag uit te oefenen gedurende twee tot vier weken. De lengte ervan is afhankelijk van het feit of er al dan niet een vervelling optreedt tijdens of in aansluiting op de twee weken durende vertering van de maaltijd.

Boa constrictor is een boomslang

Alle boa's zijn boomslangen (ZUG, e.a., 2001, blz. 515), mogelijk met uitzondering van de volwassen groene anaconda *Eunectes murinus* die als jong overigens ook uitstekend kan klimmen.

Ik hield mijn dieren daarom vanaf het begin in takken aan het plafond en in van behoorlijke klim- en rusttakken voorziene terraria (VERVEEN, 2001a).

In de takken of op de grond (Figuur 1)

Sommige van mijn dieren, zowel mannetjes als vrouwtjes, houden er wanneer zij volwassen zijn niet meer van voortdurend op de aan het plafond hangende takken te moeten liggen, terwijl weer andere boa's dagenlang nauwelijks uit die takken zijn te krijgen (foto 1).

Het vrouwtje F1 wilde toen het drie jaar oud was beslist niet meer definitief in de aan het plafond hangende takken (VERVEEN, 2001a) blijven en

Foto 1. Boa F2 blijft na de maaltijd in de takken aan het plafond zitten.

Photo 1. After she finished her meal boa F2 remains lying on the branches suspended from the ceiling.

ontsnapte er herhaaldelijk uit. Daarom maakte ik voor hen een groot terrarium. Het mannetje M1 echter weigerde vanaf dat moment te eten. Toen ik daarom voor hem boven in het terrarium een kleine gevorkte tak monteerde kroop hij daar prompt op en begon weer te eten. Dochter F2 daarentegen hield en houdt er ook als forse volwassen boa toch van om in de takken te verblijven, in het bijzonder vlak na de maaltijd. Zus F3 had bij ons thuis een wat grotere voorkeur voor de grond, maar was hierin lang niet zo uitgesproken als haar moeder F1 was geweest.

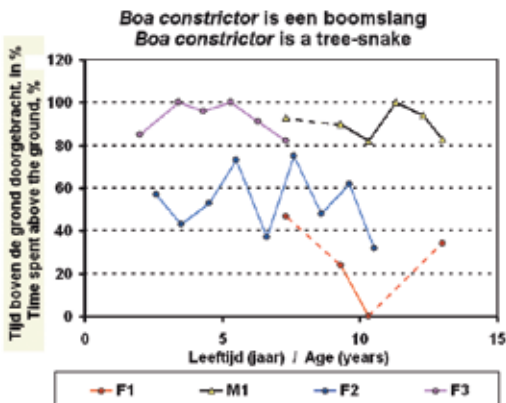
Wanneer mijn boa's een van veel "zijtakken" voorziene klingelegenheid ter beschikking krijgen

maken zij daar ruim gebruik van. 's Zomers huizen de boa's in een aparte kamer voorzien van een vensterbank, een kaal stapelbed, en van een keukentrap die naar een ouderwetse tv-antenne met veel "zijtakken" leidt (foto 2). Zelfs het oudste, tenslotte ongeveer 12 kilo wegende vrouwtje F1 werd hier soms door bekoord (rode rondjes in figuur 1). Gemiddeld brachten de boa's het grootste deel van hun tijd ergens in de hoogte door. Boa F3 vertoont hier een ander gedrag als thuis en zit praktisch voortdurend in hun kunstmatige "klimboom" (figuur 1).

Uit figuur 1 valt overigens af te leiden dat het gedrag met betrekking tot het zich in de takken of op de grond bevinden onderling behoorlijk kan verschillen maar dat hun individuele gedrag in dit opzicht bij het ouder worden vermoedelijk *niet* sterk verandert ondanks hun toegenomen massiviteit (VERVEEN, 2008).

Figuur 1. Procent van de tijd die mijn boa's in hun zomerverblijf "in de takken" spenderen

Figure 1. Percentage of time spent by my boas in the "branches" of their summer cottage

Veel gebeurt in de takken

Uit een (inmiddels verdwenen) discussie in het Slangenforum ⁽¹⁾ werd het mij duidelijk dat veel *Boa constrictor*-eigenaars denken dat deze slangen uitsluitend op de bodem leven. Zij realiseren zich niet dat *Boa constrictor* in wezen boomslangen zijn, die een groot deel van hun leven in bomen doorbrengen (ZUG, e.a., 2001, blz. 515), zeker de jongere dieren, maar ook veel oudere. Men vindt het vreemd dat ik deze dieren in de takken of op een keukentrap voer ^(1,2). Maar het is voor in het wild levende *Boa constrictor* normaal om in een boom

Foto 2. “Boom met takken” gevormd door een keukentrap en een ouderwetse tv-antenne
 Photo 2. “Branched tree” made up by a stepladder and an old-fashioned TV-aerial

op een tak in hinderlaag te liggen, wachtend op de vogel die er op neerstrijkt of klein zoogdier dat passeert. Wanneer zij hun prooi te pakken hebben verzwelgen zij die eveneens hangend aan dezelfde tak (zie de foto's in 3 en 4).

Kleur en tekening zorgt voor een goede camouflage op de grond onder en tussen de bladeren, maar ook op de takken, zo ook op de takken die in ons huis aan het plafond hangen. Kennissen die weet hebben van mijn boa's valt het desondanks niet op

wanneer een boa languit op de takken ligt (foto 1). Heeft het dier zich in lussen “opgevouwen” dan imiteren de zijvlekken vaak een mooi paar ogen in een forse kop (foto 3), geschikt om een potentiële predator af te schrikken.

Ik ben er in mijn artikelen altijd van uitgegaan dat mensen die in boa's zijn geïnteresseerd weten dat boa's boomslangen zijn. Naar nu blijkt heb ik tot nu toe onvoldoende nadruk op de boomslang-natuur

Foto 3. Schijnogen: een grappig gezichtje houdt je in het oog
 Photo 3. Mimicry by mock eyes: A funny head keeps an eye on you

Foto 4. Typische houding van een hongerige boa (hier F2) die mij bij het passeren met de kop volgt
 Photo 4. Typical position of a hungry boa (here F2). When I pass alongside the terrarium she will follow me with her head.

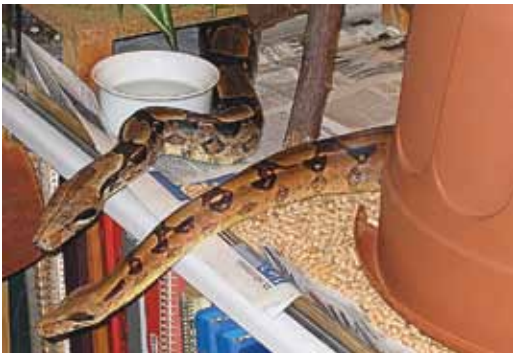

Foto 5. De deur van het terrarium is op vraag van boa F3 open geschoven en beide boa's F2 en F3 kruipen er uit
 Photo 5. The terrarium door was slid open after boa F3 had indicated its wish to get out, and both boas F2 and F3 started their foray

van *Boa constrictor* gelegd. Ik hoop dat door deze bespreking veel in gevangenschap levende boa's in de gelegenheid worden gesteld dit gedrag wat beter uit te kunnen leven.

Hun territorium in ons huis

Zodra mijn boa's een lengte van ongeveer anderhalve meter hebben bereikt mogen zij het huis als hun territorium beschouwen. Zij worden er in losgelaten wanneer en zodra zij dit aangeven door hun gedrag bij de glazen schuifdeuren van hun terrarium (foto 4). Ik schuif die dan open zodat zij er uit kunnen kruipen (foto 5) óf ik haal de desbetreffende boa er uit en laat het dier ergens in huis los. Het vrouwtje F1 plaatste ik altijd eerst in de badkamer (foto's 6) om eventueel haar behoefte te doen. De andere boa's liet ik meestal in de gang los.

Gewoontedieren

Boa constrictor zijn gewoontedieren. Tijdens hun eerste uitstapjes verkende elke boa het (klimboom missende) huis uitvoerig (foto's 7 en 8). Het daarin aan hen toegekende en naar elders boadichte territorium van ongeveer 100 m² leerden zij snel kennen. Op hun tochten door ons huis eindigen zij dikwijls onder één van onze luie stoelen, meestal dezelfde, om daar in hinderlaag te wachten op de rat die natuurlijk nooit langs kwam. Soms verkennen zij het huis opnieuw, vermoedelijk op zoek

↑Foto 6A. Boa F1 kruipt over de wastafels. In de spiegel is te zien dat mijn vrouw er ook bezig is

↑Photo 6A. Boa F1 crawls over the washbasins. The mirrors show my wife working in this room

→Foto 6B. Bij de badkamerdeur geeft boa F1 aan dat zij er uit wil.

→Photo 6B. Boa F1 positions herself near the door of the bathroom, waiting for it to be opened for her to enter the house itself

naar een nieuwe plek om in hinderlaag te gaan liggen. In hun kamer in het zomerhuisje klimt de kleinste (F3) meestal direct in de ouderwetse TV antenne (foto 2) terwijl de grootste (F2) op de bovenste trede van de keukentrap gaat liggen. Ook voegt zij zich vaak in de antenne bij de andere boa (foto 2).

Foto 7. Boa F1 inspecteert de zithoek

Photo 7. Boa F1 inspects the living room

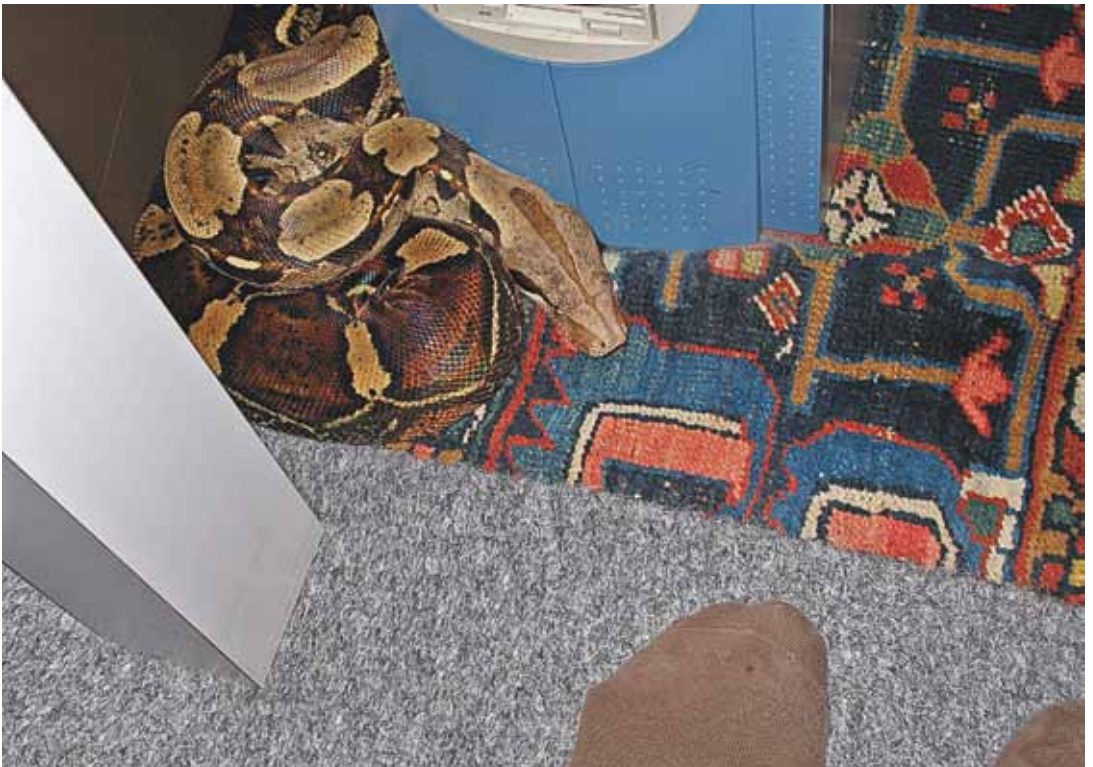

Foto 8. Boa F2 inspecteert mijn werkplek
Photo 8. Boa F2 inspects my study

Wanneer ik een boa zoek kijk ik daarom eerst op hun favoriete plekken en meestal met succes. Bij boa F2 kijk ik ook bij mijn eigen favoriete zitplaatsen omdat zij zich nogal eens in de buurt daarvan ophoudt (zie foto 9).

Foto 9. Hongersignaal: Boa F2 is bij mijn voeten gaan liggen • Photo 9. Hunger signal: Boa F2 positions herself near my feet

Wij hebben echter gemerkt dat een altijd gesloten deur, als die eens open staat de dieren *snel* uitnodigt de achterliggende ruimte te inspecteren.

Terugkeergedrag

“Veel amfibieën en reptielen keren na kortere of langere afstanden te hebben afgelegd terug naar hun specifieke schuilplaatsen” (ZUG, e.a., 2001, blz. 213). Dit terugkeergedrag (“homing”) geldt evenzo voor *Boa constrictor*. Toen ik indertijd mijn jonge boa’s F1 en M1 nog levende muizen voerde, offereerde ik die in een apart terrarium dat ik naast dat van de boa’s neerzette. De twee terraria opende ik aan de bovenkant en ik legde er een of twee lange takken over. De boa’s gebruikten de takken om naar het muizenterrarium te kruipen én *van bovenaf* hun prooi te grijpen, te “wurgen” en op te peuzelen. Nadat zij genoeg hadden gegeten kropen zij over de takken uit eigen beweging in hun eigen terrarium terug.

Ik heb dit terugkeergedrag steeds in het achterhoofd gehouden wanneer ik naderhand de boa’s uit de hand dode ratten voerde. De te voeren boa

plaatste ik daarvoor op een keukentrap of op één van de meidoortakken die aan het plafond hangen (zie de foto's in VERVEEN, 2001b en 2002). Wanneer het dier genoeg had gegeten zette ik het met trap en al voor het open terrarium. Na kortere of langere tijd kroop de boa dan meestal uit zichzelf in het terrarium terug (foto in VERVEEN, 2002). Boa F2 wilde erna altijd de takken in, of als het er al in zat wilde het meestal in de takken blijven (foto 1). Na een dag of twee, drie bracht ik haar dan toch naar het terrarium terug om het afzetten van urine in onze huiskamer vóór te zijn.

Een enkele keer kroop een boa tijdens de jachtfase uit zichzelf terug in het terrarium (foto 10). Hoewel zij meestal enkele dagen op één van de door hen uitgezochte plekken blijven liggen (ook na een onbedoelde ontsnapping) zet ik ze 's avonds laat weer in het terrarium terug. Zelfs bij ongewilde ontsnappingen (zie de intermezzi) bleken in alle gevallen de ontsnapte slangen dicht bij hun oorspronkelijke behuizing te zijn gebleven, er zelfs in terug te keren.

Ook bij in de pers vermelde ontsnappingen blijkt dat als de vondst wordt genoemd het dier zich meestal ergens vlakbij ophield (5, 6).

Het is daarom zinnig om tamme (reuzen)slangen bij herhaling gecontroleerd uit hun terrarium te laten "ontsnappen" mits het huis slangdicht is

Foto 10. Boa F1 kruipt na een ronde door het huis terug in het terrarium

Photo 10. After her foray through our house boa F1 returns to the terrarium

gemaakt en de toiletruimte is afgesloten om de overblijvende uitgang via de toiletpot naar het riool te blokkeren. Bij een incidentele ongecontroleerde ontsnapping weet men dan de voor-

Intermezzo 1

Terugkeer van een kousenbandslang

Elke zomer paste ik op de kousenbandslang van het dochtertje van een familie die op vakantie was. Het terrarium stond op een plank voor het raam op het westen. De actief jagende slang was overdag van acht tot acht actief en sloop 's avonds en 's nachts.

Vroeg in de middag wandelde ik dikwijls met dit dier op het grasveldje. Ik zette het slangetje midden op het gras neer en liet het zijn gang gaan, waarbij ik ernaast meewandelde. Wanneer het te dicht bij de kant kwam zette ik mijn voet dwars voor het dier. Vaak kroop het daar dan toch rustig overheen. Dan pakte ik het op en zette het weer midden op het grasveld. Na verloop van tijd zette ik het dier weer in zijn terrarium. Dit ging zo verschillende zomers door. Op een keer liet ik het naar een muur van het huis kruipen. Daar maakte het een verdachte beweging en vóór ik het op kon pakken verdween het in een flits. Wij zochten de huisrand af en lichten zelfs verschillende tegels, maar alles was vergeefs. De slang van onze vrienden was en bleef onvindbaar en ik maakte mij ook zorgen dat het diertje snel een lekker hapje zou worden voor alles wat hier rondzwierf: zeemeew, rat, aalscholver, reiger, snoek en snoekbaars. Die avond zat ik omstreeks acht uur in de open veranda droevig de krant te lezen. Op een gegeven moment keek ik omlaag en viel zowat om van verbazing. Vlak naast mijn linker voet lag de kousenbandslang, in alle rust. Ik nam het diertje op en zette het in het terrarium. Daar viel het prompt in slaap.

De slang moest op zoek zijn geweest naar zijn terrarium. Dat lag vrij hoog en was niet te vinden. Het dier zal de geur van mijn voeten goed hebben leren kennen en het heeft ervaren dat het tenslotte in het terrarium zou worden gezet. Kennelijk zocht het die voeten op om zo weer "thuis te komen". Een héél indrukwekkende prestatie voor zo'n beestje met een brein zo groot als een rijstkorrel!

Eigen ervaringen met homing bij andere reuzenslangen

Omstreeks 1965-75 hield ik in het laboratorium waar ik werkte verschillende reuzenslangen: een aantal netslangen Broghammerus (vroeger Python) reticulatus, een groene anaconda Eunectes murinus, een regenboogboa Epicrates cenchria cenchria en een Boa constrictor.

In drie verschillende perioden ontsnapten zowel twee netslangen als de anaconda uit hun kamer naar de loze ruimten tussen vloeren en plafonds van de verschillende verdiepingen van het gebouw. De ontsnappingsroute werd daarop open gehouden om de dieren gelegenheid te geven terug te komen. De eerste python werd na zeven maanden in zijn oorspronkelijke kamer teruggevonden en bleek in gewicht te zijn verdubbeld. Vermoedelijk had het alle muizen geëlimineerd en keerde daarop terug naar de plaats waar het altijd werd gevoerd. De anaconda bleek nogal eens naar zijn kamer terug te komen om te drinken en werd bij zo'n gelegenheid gepakt. De derde en laatste ontsnapping betrof weer een netpython. Dit dier bleek naar buiten te zijn ontsnapt omdat het enkele maanden later, in de herfst, vanuit de bosjes naast het gebouw het grasveld op was gekropen om zich in de zon te koesteren, waar het dier dat stijf van de kou was makkelijk werd gevangen. Allen hebben hun escapades goed overleefd.

keursplaatsen van de slang in huis. Door schade en schande leerden wij dat men de deuren van een berg- of provisieruimte of garage altijd af moet sluiten om een langdurige zoekpartij te voorkomen.

Karaktereigenschappen

Stress en angst versus stoïcijnse kalmte

Men zegt dat men een slang niet moet verontrusten door bewegingen in de nabijheid van het dier of door het in handen te nemen. De dieren zouden hierdoor snel gespannen en verstoord raken. Deze mening lees je bijvoorbeeld vaak op slangenforums op het internet. Nu zal dit kunnen opgaan voor niet aan de menselijke omgang gewende slangen. *Boa constrictor* die vanaf de geboorte regelmatig zijn gehanteerd en dagelijks tenminste één keer door de mens worden aangeraakt hebben hier geen waarneembare last van. De minimale benadering met één aanraking per dag (afgezien van de vakanties van de verzorger) houd ik als standaard aan, elke avond voor het naar bed gaan, onafhankelijk van de toestand van de boa, dus ook tijdens de spijsvertering en de vervelfase.

Ook de passage van mensen vlak langs het grote glazen terrarium dat in onze huiskamer staat stoort de dieren in het geheel niet.

Van tenminste één ondersoort, de op het eiland Dominica levende *Boa constrictor nebulosa*, is zelfs bekend dat deze dieren hoewel zij zich bij de vangst goed verdedigen zij niet alleen snel kalmeren maar zich al na enkele uren laten hanteren alsof zij al jaren troeteldier zijn (VANDEVENTER, 1992). Deze eigenschap vormt trouwens een indrukwekkend staaltje van het leervermogen van deze dieren.

Een onverwachte aanraking evenals een snelle beweging maakt deze dieren daarentegen aan het

schrikken, wat volgt uit een duidelijke schrikreactie en bij jonge dieren hoogst zelden met een reflexmatige afweerbeet. Zelfs na enkele uren hanteren raken de boa's niet geïrriteerd en vertonen zij geen defensieve reacties, ook bijten zij niet. Om ze niet te laten schrikken waarschuw ik mijn dieren altijd, bijvoorbeeld door op het terrarium te kloppen of op de plek waaronder zij rusten, zodat zij kunnen voelen dat ik er aan kom.

Tijdens transport wekken langsvliegende schaduwen angst op. Wij hebben ervaren dat zulk transport het uitbraken van de prooi kan opwekken. Om dit te vermijden is geblindeerd vervoer in een gesloten maar lucht doorlatende linnen zak of ondoorzichtige doos noodzakelijk.

Pasgeboren *Boa constrictor* wennen vlug aan het aanraken en hanteren. Door hun kleine formaat en hun makheid raken met name kinderen snel erg op ze gesteld. Zij kunnen dan uren met zo'n dier rondsjouwen, zelfs als het al betrekkelijk groot is (zie bijvoorbeeld PLOEGAERT, 2009).

Wel is het natuurlijk belangrijk dat men kinderen maar ook volwassenen *nooit alleen* met deze dieren om laat gaan, maar dat er altijd tenminste één volwassene per strekkende meter slang bij is waaronder één die de slangen goed kent. Overigens is de vereiste aanwezigheid van een volwassene een regel die zeker ook voor de hond als huisdier geldt. Zie bijvoorbeeld het dossier *hondebeten* in www.gezondheid.be (7). Voorts laat ik nooit een boa rondom een nek kronkelen en zeker niet als er niemand anders aanwezig is. Om niet te vallen grijpen deze sterke dieren je zó stevig vast dat dat wel eens onopzettelijk ongelukkig uit zou kunnen pakken

Ofschoon ook een makke boa zich in handen in het begin wat “wegloperig” kan gedragen verdwijnt deze reactie na enkele minuten. De dieren vertonen hoe dan ook een welhaast ongelofelijke verdraagzaamheid. Een mooie demonstratie van deze vriendelijke karaktertrek werd door PLOEGAERT (2009) beschreven.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw hield ik thuis een *Boa constrictor* die heel populair was bij de kinderen uit de buurt. Tijdens de weekeinden kwamen zij vaak langs om met deze leuke “trein” te spelen. Slangen hebben heel gevoelige staarten en een kleine aanraking kan ze in beweging zetten. Zulks tot groot genoegen van de kinderen die zagen dat “de trein na zo’n kleine aai op reis ging”. Mijn huidige boa’s zijn zo gewend geraakt aan het hanteren dat ik de staart mag aanraken en dat dit soms zelfs geen enkele reactie opwekt. Een langzame benadering gevolgd door een evenzo langzame aanraking wekt bij hen dikwijls zelfs geen tongelen op. Zij “slapen” dan rustig verder.

Dit zowel stoïcijnse als vriendelijke gedrag blijft mij verbazen. Hierin verschillen boa’s sterk van “tamme” zoogdieren als hond, kat, konijn en cavia. Zelfs zo’n “zachtaardig” zoogdier bijt of krabt wanneer het er genoeg van heeft, wat vaak niet al te lang op zich laat wachten.

Dit zou bij andere reuzenslangen anders kunnen zijn. Destijds hield mijn nog vrij jonge groene anaconda het hanteren nooit langer vol dan ongeveer een half uur en werd dan langzaam bijterig.

Uit studies van gifslangen waarvan de gifklieren waren weggenomen wordt het duidelijk dat zij niet bijten wanneer zij niet op een pijnlijke manier worden benaderd (HOSER, 2010). Bij onbehandelde gifslangen is de kans op een ongeluk echter te groot om acceptabel te zijn.

“Vreet-extase” is geen stoïcijnse gedrag

Zodra de boa een prooi stevig in de bek heeft of wanneer het die aan het verzwelgen is, is het praktisch onmogelijk de slang te verstoren (behalve tijdens de fase van het kopzoeken). Wij maakten een enkele keer mee dat een boa tijdens het eten uit de takken of van de keukentrap viel of zelfs met trap en al (foto 11). Meestal at de slang door alsof er niets aan de hand was. In deze “geobseede” toestand kan men de slang zo nodig hanteren of verplaatsen zonder dat het dan met eten ophoudt. Ook andere reptielen vertonen een dergelijke “vreet-extase” zoals valt af te leiden uit de waarneming van KUPERUS (2010). Ik noem dit verschijnsel hier omdat deze “vreet-extase” niet met het stoïcijnse gedrag mag worden verward.

De initiële schichtigheid bij hanteren van een aan de mens goed gewende boa zou kunnen berusten op de snelheid waarmee wij het dier benaderen, zowel als geheel als alleen met de hand. Zelfs wanneer wij denken ons rustig en kalm te bewegen kan zo iets naar boa standaard toch snel zijn. Ik heb zelf het gevoel dat bij *Boa constrictor* alles zo’n vijftig keer langzamer gaat als bij ons. Hierbij denk ik aan

Foto 11. Terwijl de boa bij het verzwelgen van een dood konijn met trap en al om dreigde te vallen ging zij rustig door met eten terwijl de trap voorzichtig op de grond werd en was gelegd

Photo 11. While swallowing a dead rabbit the boa was in danger of falling down ladder and all. The stepladder was carefully laid down while the unruffled boa went on swallowing its food as if nothing had happened

hun voortbeweging, stofwisseling en hun “subjectieve” tijdschaal. De enige écht snelle bewegingen die ik bij boa’s zag waren de voedselgrijpreactie en de zeldzame defensieve beet.

Men zegt dat het temperament van *Boa constrictor* verandert met de leeftijd. Oudere slangen zouden humeurig, snel geïrriteerd en bijterig zijn. Ik heb hier niets van gemerkt. Tenminste tot de leeftijd van veertien jaar bleven mijn dieren even vriendelijk als altijd, zelfs toen zij dodelijk ziek werden. Daarbij moet ik dan wel herhalen dat ik de dieren aan de mens gewend houd door hen tenminste eenmaal per dag even te aaien.

De enige periode dat mijn boa’s voor iedereen inclusief mijzelf, hun verzorger en voederaar, zonder meer agressief waren en bleven was tijdens het werpen van de jongen en de periode van een kleine veertien dagen erna. Daarna nemen zij van de ene dag op de andere weer hun oude, vriendelijke, stocijnse toestand aan.

Er zijn individuele verschillen in de omstandigheden die de dieren onrustig kunnen maken. Zie verderop onder “Reactie op een vreemde omgeving”.

Individuele karaktertrekken

Elke in gevangenschap gehouden *Boa constrictor* heeft een eigen karakter (VOGEL, 1962, p. 68). Zo verschillen zij onderling in de mate waarin zij gevoelig zijn voor verstoring en in bijterigheid (selecteer de jonge boa’s op hun tolerantie) maar ook in het problemen op kunnen lossen (dit wordt in een volgend artikel beschreven).

Hond- of katachtig gedrag

Van mijn eerste stel boa’s ging het vrouwtje F1 katachtig haar eigen weg als zij in handen werd genomen. Haar mannetje M1 leek wat dit betreft meer op een hondje. Na enkele minuten van wat onrustig bewegen bleef hij bij je zitten, gekronkeld om een arm of been of om de leuning van je stoel. Van hun twee dochters F2 en F3 gedroeg F2 zich als haar moeder, terwijl F3 in dit opzicht op haar vader leek. Dit aspect van hun gedrag vertoonde dus geen relatie tot het geslacht van de dieren.

Ik merkte dat de boa’s wanneer zij op een zitbank onder je benen mogen liggen zij meestal snel rustig worden. Het lijkt mij toe dat zij zowel de warmte van de benen op prijs stellen als de door hun gewicht uitgeoefende druk.

Vallen

Wanneer je M1 of F3 oppakte grepen zij zich altijd stevig aan je vast, vermoedelijk om geen gevaar te lopen te vallen. F1 en F2 deden dit meestal niet maar probeerden zich los te wringen om hun eigen gang te gaan.

M1 en F2 negeerden vreemd genoeg vaak de achterste helft van hun lichaam. Wanneer zij uit een tak omlaag kwamen hielden zij dikwijls hun staart niet stijf na het loslaten van de tak maar lieten die slap neervallen. Dit ging vaak met een luide bons gepaard. Geen van de andere boa’s vertoonde dit gedrag.

Eetgewoonten

M1 was een wispelturige eter, die daardoor niet met de hand kon worden gevoed (zie VERVEEN, 2004). Alle 22 in ons huis geboren boa’s kregen vanaf hun geboorte dode prooi te eten en allen werden uit de hand gevoerd. 20 van deze dieren werden verkocht toen zij een half jaar oud waren en deze worden in dit artikel niet genoemd, behalve twee (M2 en M3) die werden verkocht toen zij vier jaar oud waren.

Reactie op een vreemde omgeving

In een nieuwe en dus voor hen vreemde omgeving, wat nogal eens gebeurde bij een demonstratie op een lagere school (PLOEGAERT, 2009), gedroegen F1 en F2 zich altijd nogal schichtig. Terug in hun transportdoos kalmeerden zij direct, ook al werd het deksel er niet op gezet. De kinderen konden zo’n boa dan rustig aaien. Daar trok het dier (F2) zich dan vrijwel niets van aan, ook toen dit uren zo door ging. M1 en F3 daarentegen voelden zich bij mensen zelfs in een vreemde omgeving op hun gemak en vertoonden ook urenlang geen tekenen van nervositeit (PLOEGAERT, l.c.).

Hongersignaal

De boa’s leefden in onze woonkamer, waar ik hen ook altijd uit de hand voerde, wat mijn vrouw nooit deed. Wanneer zij honger hadden reageerden boa’s F1 en F2 duidelijk op mijn aanwezigheid en niet op die van mijn vrouw. De bijbehorende typische positie van de kop is in foto 4 te zien. Zij volgden mij dan met hun kop wanneer ik langs het terrarium liep, iets wat zij niet deden wanneer mijn vrouw passeerde.

Het altijd in een doos gevoerde mannetje M1 (VERVEEN, 2004) vertoonde dit gedrag nooit. Of het vrouwtje F3 dit gedrag vertoonde is ons niet duidelijk. Wanneer zij erg honger hadden zochten F1 en F2 mij soms zelfs actief op (F2: foto's 8 en 9). Ook konden zij mij dan aanstaren (F1 en F2; foto 4) of bleven dicht in de buurt bij mij zitten (F2) (zie ook VERVEEN, 2001a). Wanneer een dergelijke confrontatie plaats vond haalde ik direct de voor hen bestemde ratten uit de vriezer en legde die te ontdooien. Uit hun gretige gedrag tijdens de voeding de volgende avond bleek dan dat zij inderdaad flinke honger hadden.

Reactie op het lozen van urine of ontlasting

Wanneer een of meer boa's het terrarium wilde verlaten maakten zij dit kenbaar door tegen de glazen schuifdeuren omhoog te bewegen (foto 5). Het vrouwtje F1 hield er niet van haar urine of ontlasting in het terrarium te lozen. Wanneer zij nodig moest trachtte zij een weg uit het terrarium te zoeken. Ik plaatste haar dan eerst in de badkamer (foto's 6 en 7), alvorens haar het huis te gunnen,

waarvoor zij zich bij de badkamerdeur vervoegde (foto 8). F2 deed haar behoefte wel in het terrarium, maar wilde er daarna ook onmiddellijk uit, wat haar dan ook werd toegestaan wanneer wij thuis waren (foto 9). Daardoor kon ik ondertussen rustig het terrarium schoonmaken. Boa's M1 en F3 waren niet in dit soort hygiëne geïnteresseerd. Wie er dan ook wat produceerde liet hen koud, zij bleven er rustig naast liggen.

Gebruik van de waterbak

Sommige boa's gebruiken een waterbad, maar andere helemaal niet. Omdat voor drinkwater een klein en makkelijk schoon te houden bakje voldoet verwijderde ik de grote waterbak in voorkomende gevallen.

Voor geen van de karaktereigenschappen van deze dieren kon een duidelijke relatie met het geslacht worden geconstateerd.

In het volgende artikel komt het gedrag van boa's tijdens de hinderlaagjacht aan de orde.

Summary

Keeping a pair of Boa constrictor as pets: 16. The hunting stage (1): Boa sets out

Boa constrictor is a tree-snake who may also dwell on the ground. Given suitable (forked) branches it may spend between 20 and 100 percent of the time above ground (figure 1), but less when the set-up is simpler.

The hunting stage starts with the final evacuation of the bowels after meal or moult.

Given our home as their territory the boas quickly learned their way about and "specify" their ambush locations where they may usually be found when escaped and "lost" from sight.

The boas know their terrarium quite well as their residence in our house and may even crawl back into it on their own initiative. This was also a relatively regular occurrence after they had been fed.

Homing appeared to be a common trait of snakes and was shown by all my snakes of different species. Once "escaped" they all returned or were caught nearby within a shorter or longer interval of time that varied between several hours up to seven months.

It is advisable to make the house snake-tight and then to let the boas "escape" in a controlled situation so that they may develop locations of preference in the house. After an accidental escape the snake can then most probably be retrieved from one of its preferred locations. Since snakes are homing animals after a real escape they will just remain in the vicinity. From birth onward all my boas were not only always fed out of my (gloved) hand, but also handled daily, sometimes for rather long periods of time. The handling may vary between hours rather intensive play with the snake (but restricted to their hunting period only), to a single daily touch at night irrespective of the phase of their behaviour cycle. When thoroughly and regularly subjected to human attention all my boa constrictor quickly became used to people and remained stoic during handling. Once used to mankind the boas do not show signs of stress and irritability; the "trust" and placidity of boa constrictor is truly remarkable and never ceases to amaze me. An exception is made in the birthing period in which the mother vigorously defends the birthplace for a period of somewhat less than a fortnight.

The hunting stage is the best time to learn to know the individual traits of one's own human-acquainted boa constrictors. Considerable behavioural differences may then be noted between different boas, such as staying in your vicinity or not, fear of falling, eating habits, the appraisal of new surroundings like at a demonstration at school, individual hygiene, the power to signal its needs to the keeper of the snakes, problem solving capacity and, perhaps, deftness. No gender-specific traits were discovered.

LITERATUUR / REFERENCES

- HOSER, R. 2010. Pain is the main driver for venomous snake bites in humans. Parts 1, 2 and 3 / Pijn is de voornaamste drijfveer waarom slangen mensen bijten. Delen 1, 2 and 3. *Litteratura Serpentina* 30 (1): 40-48; 30 (2): 52-64; 30 (3): 138-159.
- KUPERUS, S., 2010. *Cyclodomorphus gerrardi*, a food-specialist? / *Cyclodomorphus gerrardi*, voedselspecialist? *Lacerta* 67 (2): 55-57.
- PLOEGAERT, T., 2009. Boa's op school / Boas at school. *Litteratura Serpentina* 29 (3): 130-140.
- SECOR, S.M., 2001. Regulation of digestive performance: a proposed adaptive response. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A* 128: 565-577.
- SECOR, S.M. & J.M. DIAMOND, 2000. Evolution of regulatory responses to feeding in snakes. *Physiological and Biochemical Zoology* 73 (2): 123-141.
- VANDEVENTER, T.L., 1992. In search of the Tete'Chain: Observations on the natural history of *Boa constrictor nebulosus*. <http://www.boa-subspecies.com/subspecies/nebulosus.htm>.
- VERVEEN, A.A. (serial publ.) Keeping a pair of *Boa constrictor* as pets / (seriepubl.) Ervaringen met een paartje *Boa constrictor* als huisdier:
- 2001a. 1. Housing, feeding and communication / Huisvesting, voeren en communicatie *Lacerta* 59 (3): 126-135
- 2001b. 2. Intervals between meals / 2. Hoe vaak voeren? *Lacerta* 59 (6): 207-216.
2002. 3. Size of meals / 3. Hoeveel voeren per maaltijd? *Lacerta* 60 (5): 164-175.
2003. 4. Yearly consumption of food; digestion / 4. Gegeten per jaar, aanpassing aan het niet te vaak eten. *Lacerta* 61 (2): 43-52.
2004. 5. Feeding behaviour: strike intensity, searching for the site of ingestion, swallowing duration / 5. Eetgedrag: slagfelheid, kopzoeken, eetsnelheid. *Lacerta* 62 (2): 66-77.
2011. 15. Ecdysis (7): Events accompanying the renewal phase / 15. Vervellen (7): Met de vervelfase gepaard gaande gebeurtenissen. *Lacerta* 69 (1): 21-31
- VERVEEN, A.A., 2008. Groei in gewicht en lengte bij *Boa constrictor* / Increase in weight and length of *Boa constrictor*. *Litteratura Serpentina* 28 (1): 6-25 en / and 28 (2): 68-86.
- VOGEL, Z., 1962. Einige Beobachtungen zur Ethologie der Riesenschlangen. *Aquarien (und) Terrarien* 9 (3): 67-73.
- ZUG, G.R., L.J. VITT & J.P. CALDWELL, 2001. *Herpetology. An introductory biology of amphibians and reptiles*, 2d edition. Academic Press, San Diego
- Internet** (January 12th, 2011, in Dutch):
- 1 "Ik heb geen boa's, maar is dit normaal???????", 2009. <http://www.slangenforum.com>. Inmiddels verdwenen.
 - 2 <http://www.verveen.eu/Boaphoto/04TheStrike/04TheStrike.html>
 - 3 *Boa constrictor* plague on Aruba: <http://www.boa-constrictors.com/com/berichte/ArubaReport.html>
 - 4 <http://www.birdlife.org/community/2010/08/an-aruba-without-troupial-prikichi-patrusi-or-shoco/>
 - 5 Escaped 6ft *boa constrictor* returns to home in Essex: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-essex-11074024>
 - 6 <http://www.allvoices.com/contributed-news/6394297-boa-constrictor-on-the-loose-in-the-city-of-graz-austria> - A confused reporter wrote in her blog at the bottom of the page that "Amanda the escaped cobra has been found!"
 - 7 http://www.gezondheid.be/index.cfm?fuseaction=art&art_id=70
http://en.wikipedia.org/wiki/Dog_attack
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_fatal_dog_attacks_in_the_United_States

Errata Boa op stap / Boa sets out, Lacerta 69 (5): 200 - 212

Blz - regel Page - line	Er staat Reads	Moet zijn Should read
202 en 212	inmiddels verdwenen	vervalt
203L - 6 van boven	zorgt	zorgen
204R - 11 van boven	(foto 4)	vervalt
204R - 2 van onder	langs kwam	langs komt
205 Foto 6A 205 Photo 6A	Boven bijgesneden Top cut away	Zie hieronder See below
208R - 11 van boven	Wij hebben	Ik heb
211L - 6 van onder	(foto 5)	vervalt
211L - 1 van onder	(foto's 6 en 7)	(foto's 6A en B)
211R - 2 van boven	(foto 8)	(foto 6B)
211R - 5 van boven	(foto 9)	(foto 5)

A.A. Verveen, 2011.
Ervaringen met een paartje *Boa constrictor* als huisdier
16. De jachtfase (1):
Boa op stap
Lacerta **69** (5): 200-212

A.A. Verveen, 2011.
Keeping a pair of *Boa constrictor* as pets
16. The hunting stage (1):
Boa sets out
Lacerta **69** (5): 200-212

© Copyright :

Creative Commons License

volgens: / according to:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

berust bij: / belongs to:

Lacerta & A.A. Verveen

Zie: / See:

<http://www.verveen.eu/Page002PublicDomain.htm>

Men mag de inhoud van dit artikel gebruiken mits er adequaat naar wordt verwezen (zie hierboven) en dat het in de bijbehorende lijst van publicaties wordt opgenomen, dit alles naar goed wetenschappelijk gebruik.

Bij het publiceren van een foto of grafiek moet de auteur ervan in het onderschrift worden vermeld.

The content may be used freely, under the condition adequate reference (see above), and that it is mentioned in the list of references accompanying the publication, on paper or other medium, such according to good scientific and public usage.

The author of a picture or graph also should be mentioned in the caption.